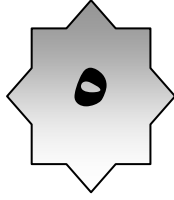

معدن

اجرا در آورد. از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۸۳ به استثنای سال ۱۳۷۰، آمارگیری از معادن کشور به طور سالانه انجام پذیرفته است.

آمار و اطلاعات ارائه شده در این فصل از نتایج آمارگیری‌ها و سرشماری‌های مذکور و هم چنین آمارهای گزارش شده توسط وزارت تعاون حاصل شده است که شامل مشخصات و عملکرد اقتصادی معادن و مشخصات عمومی شرکت‌های تعاونی معدنی می‌باشد.

در مورد آمارهای ارائه شده، توضیحات زیر ضروری است:

۱- در آمارگیری از معادن فعال کشور، اطلاعات مربوط به نفت و گاز، مواد رادیواکتیو و خاک رس جمع‌آوری نشده است. وبه دلیل اهمیت خاص نفت و گاز، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها، در فصل ۶ (نفت و گاز) به طور مجزا ارائه می‌شود.

۲- در طرح آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور، معادن شن و ماسه به روش نمونه‌گیری و سایر معادن به صورت سرشماری، مورد آمارگیری قرار می‌گیرند.

۳- در این فصل برای طبقه بندی فعالیت‌های بخش معدن، از طبقه بندی بین المللی فعالیت اقتصادی (I.S.I.C.) ویرایش سوم، با اعمال تغییراتی در آن استفاده شده است.

آمارگیری از فعالیت‌های مربوط به معادن کشور و انتشار مستمر نتایج آن، از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنایع و معادن وقت آغاز شد. این آمارها، هر سال همزمان با انتشار "آمار فعالیت‌های صنعتی"، در ضمیمه‌ی نشریه‌ی مذکور به چاپ می‌رسید ولی از سال ۱۳۳۹، آمارهای مربوط در نشریه‌ای مستقل تحت عنوان "آمار فعالیت‌های معدنی ایران" منتشر شد. اولین سرشماری از معادن کشور، در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد اجرا شد و از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳، دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معادن نقاط مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیت‌های معادن جمع‌آوری و منتشر می‌کرد. در سال ۱۳۵۳، دومین سرشماری از معادن متشکل کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنایع و معادن اجرا شد. از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷، مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معادن کشور را به عنوان معادن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳، به دلیل عدم اجرای طرح‌های آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیت‌های اقتصادی دچار خلأ آماری شد. در سال‌های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵، مرکز آمار ایران به آمارگیری از معادن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶، سومین سرشماری از معادن کشور را به مرحله

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

معدن: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی باشد) و ماشین‌آلات و تأسیساتی که به منظور اکتشاف، بهره برداری و کانه آرایی از آن کانسار ایجاد شده است، معدن نامیده می‌شود.

معدن در حال بهره برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از سازمان صنایع و معادن استان (برای معادن غیر از شن و ماسه) یا از شهرداریها (برای معادن شن و ماسه) می‌باشد و در سال آمارگیری، حداقل مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا نا پیوسته مجموعه‌ای از عملیات استخراج برای به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام شده است.

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می‌شود.

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک‌ها و شهرداریها اعمال می‌شود.

شاغلان: کارکنانی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می‌کنند و در مقابل کار خود مزد و حقوق دریافت می‌دارند.

شاغلان ماهر خط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه‌ای که کسب کرده‌اند توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند و در مقابل کار خود مزد و حقوق دریافت می‌دارند. مانند مهندسین، تکنیسین‌های فنی، سرکارگران، استاد کاران، تعمیرکاران، مباشران، آتشبارها و رانندگان.

شاغلان ساده خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب و تجربه ندارد، مانند کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان: کارکنانی هستند که در معدن یا دفتر مرکزی به کار اداری یا دفتری اشتغال دارند و عموماً به نام کارمند نامیده می‌شوند و در مقابل کار خود مزد و حقوق دریافت می‌دارند مانند کارمندان دفتری، ماشین نویس‌ها و حسابداران.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: عبارت است از مزد و حقوق و سایر پرداختیها (پول، کالا و...) به مزد و حقوق بگیران.

- منظور از مزد و حقوق، مجموع پرداختی‌های کارگاه به صورت پول و یا کالا تحت عنوان مزد و حقوق به مزد و حقوق بگیران است.

- سایر پرداختیها (پول، کالا و...) شامل پاداش، اضافه کار، هزینه خوراک و پوشاک، هزینه ایاب و ذهاب، حق اولاد، حق عائله‌مندی، حق مأموریت، بدی آب و هوا، سهم کارفرما از بیمه‌های اجتماعی، خواربار، بلیط اتوبوس و... به مزد و حقوق بگیران است.

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می‌باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیتها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می‌شود عرضه می‌گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیتها یا معادن مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه‌ها و یا افزایش عیار ماده خام به بازار عرضه می‌شود. ضمناً در یک رشته فعالیت ممکن است چند ماده معدنی به دست آید مثلاً در رشته فعالیت استخراج سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن حاصل می‌شود که مجموع آنها تولید رشته فعالیت مزبور محسوب می‌شود.

ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و سایر تولیدات معدن به قیمت تولید کننده، یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

بابت کارهای کتتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات آزمایشگاه و... می‌باشد.

ارزش پرداختیها (داده‌ها): عبارت است از ارزش مواد و ابزار و وسایل کار کم دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختیها که شامل پرداختی بابت کارهای کتتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات، آزمایشگاه و... می‌باشد.

شرکت تعاونی: رجوع کنید به فصل (۴) کشاورزی، جنگلداری و شیلات.

شرکت تعاونی معدنی: شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج، بهره برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای): عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه‌ای (ماشین‌آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری، وسایل نقلیه، ساختمان و زمین، راه اختصاصی، توسعه و اکتشاف و سایر) شامل ارزش خرید، تحصیل یا ساخت اموال سرمایه‌ای جدید و هزینه تعمیرات اساسی اموال سرمایه‌ای موجود در معدن، منهای ارزش فروش یا انتقال اموال سرمایه‌ای.

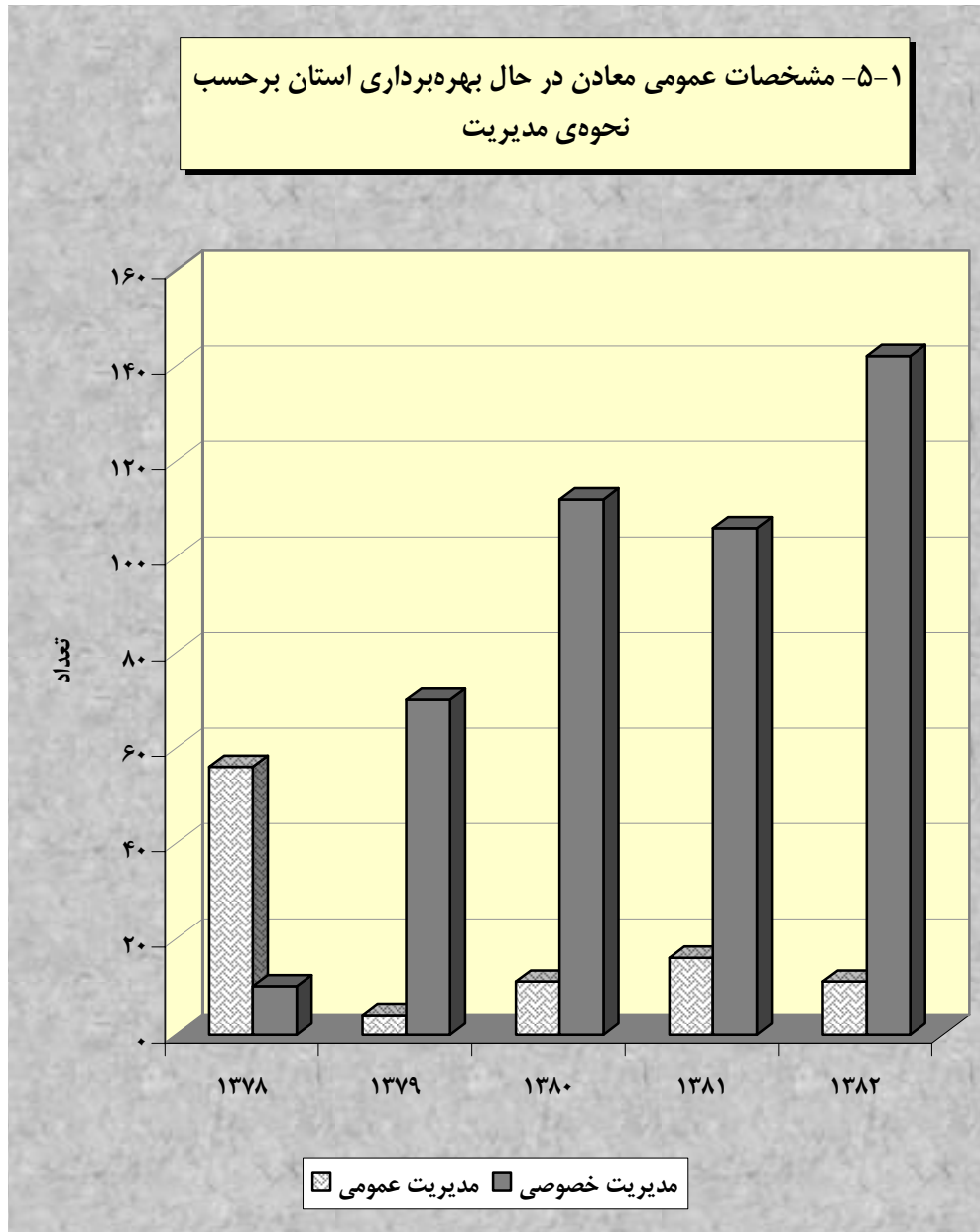
ارزش افزوده: عبارت است از ارزش دریافتیها (ستاندها) منهای ارزش پرداختیها (داده‌ها).

ارزش دریافتیها (ستاندها): عبارت است از ارزش تولیدات مواد معدنی، سایر تولیدات، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان و سایر دریافتیهای معادن که شامل دریافتی

۱-۵- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری استان بر حسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (هزارریال)	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت عمومی	جمع	
۴۹۸۶۷۵۶۷	۳۵۵۴	۱۰	۵۶	۶۶	.....۱۳۷۸
۵۶۶۶۱۷۷۱	۳۷۳۹	۷۰	۴	۷۴	.....۱۳۷۹
۸۴۱۳۴۶۱۸	۵۲۹۱	۱۱۲	۱۱	۱۲۳	.....۱۳۸۰
۱۱۳۸۴۱۴۱۲	۴۷۰۴	۱۰۶	۱۶	۱۲۲	.....۱۳۸۱
۱۲۶۲۷۲۰۵۰	۵۹۲۰	۱۴۲	۱۱	۱۵۳	.....۱۳۸۲
۱۱۳۲۳۳۷۱	۹۵۵	۶	۱	۷	.....استخراج زغال سنگ
۸۳۴۱۳۰۵۰	۲۹۹۷	۲	۱	۳	.....استخراج سنگ های آهنی
۱۰۳۰۲۷۵۰	۴۶۲	۶	۰	۶	.....استخراج سنگ های فلزی غیر آهنی
۹۹۳۱۲۵۰	۴۳۶	۴	۰	۴	.....سرب و روی
۳۷۱۵۰۰	۲۶	۲	۰	۲	.....بوکسیت
۱۳۸۶۵۹۲۶	۱۰۱۵	۱۰۳	۷	۱۱۰	.....استخراج سنگ، شن و ماسه
۲۴۰۵۲۳۵	۱۷۹	۱۵	۶	۲۱	.....شن و ماسه
۷۵۸۳۶۷۳	۵۱۹	۴۳	۰	۴۳	.....سنگ های تزئینی
۵۳۵۰۰	۸	۱	۰	۱	.....سنگ لاشه
۱۴۹۸۰۰	۵۹	۲	۰	۲	.....سنگ بالاست
۲۵۹۵۶۲	۲۲	۴	۰	۴	.....سنگ آهک
۳۰۷۷۹۲	۱۶	۱	۰	۱	.....سنگ گچ
۲۸۳۶۲۱۱	۱۷۸	۲۸	۱	۲۹	.....کالوئن و خاک نسوز
۱۶۵۶۹۰	۱۶	۵	۰	۵	.....بتونیب و گل سرشوی
۱۰۴۴۶۳	۱۸	۴	۰	۴	.....منیزیت و گل سفید
۴۸۴۷۰۴۱	۳۷۲	۱۵	۱	۱۶	.....استخراج مواد معدنی شیمیایی
۲۷۴۰۰۰	۲۰	۱	۰	۱	.....سولفات سدیم
۱۲۸۴۱۴۱	۹۱	۱۱	۰	۱۱	.....باریت
۷۲۰۰۰	۴	۱	۰	۱	.....خاک سرخ وزرد
۱۲۲۸۴۰۰	۶۰	۲	۰	۲	.....فلورین
۱۹۸۸۵۰۰	۱۹۷	۰	۱	۱	.....سنگ فسفات
۱۱۴۱۰۴	۱۴	۳	۰	۳	.....استخراج نمک
۲۴۰۵۸۰۷	۱۰۵	۷	۱	۸	.....استخراج سایر مواد معدنی
۲۰۹۵۸۰۷	۷۱	۲	۱	۳	.....سنگ سیلیس
۳۱۰۰۰۰	۳۴	۵	۰	۵	.....فلدسپات (فلدسپار)

مأخذ- مرکز آمار ایران

مبنا: جدول ۵-۱